

Cops d'estat de veritat

ELS GUIONISTES DE 'MIENTRAS DURE LA GUERRA' S'HAN LLEGIT PAUL PRESTON PERÒ NO PAS VÁZQUEZ MONTALBÁN

És una pel·lícula trista, sabuda, veraç i pensada. Vaig sentir-m'hi concernit. Vaig donar tombs i més tombs als detalls. *Mientras dure la guerra* està estructurada com un *crescendo* dramàtic, desemboca en un famós discurs d'Unamuno a la Universitat de Salamanca. Emperò l'essencial és el canvi d'un personatge. El guió és brillant. El joc subtil de banderes transposades i d'himnes inventats és un bell exemple del que començà com un cop d'estat clàssic i acabà amb un canvi de règim de fons. El que són paraules gastades esdevenen carn i acció concreta. Havia llegit que els amics d'Unamuno havien estat assassinats pels militars colpistes, però la concreció que els seus amics eren un clergue protestant dit Atliano Coco (cosa que duu a plantejar-me l'assumpte oblidat de la persecució religiosa dels protestants en el bàndol nacional) i un alumne

esquerranós oblidat, m'entristeix. Mostra molt bé com l'esclafament del País Basc i de Catalunya és en els crits dels militars colpistes. La pel·lícula no explica el que Vázquez Montalbán havia descobert en la monumental biografia del General Franco, que narrava tota la formació i experiència militar dels generals en la guerra del Rif, coneguda com la Guerra d'Àfrica. Oblida també els lligams entre la monarquia borbònica –Alfons XIII– i les fulgurants ascensions dels generals africanistes, com ara un tal Francisco Franco. Els guionistes s'han llegit Paul Preston –la dilació conscient de la guerra– però no pas Vázquez Montalbán. Tampoc

no explora les connexions infames entre les burgesies –Joan March o Cambó–, o certs terratinents andalusos que no es poden anomenar.

El títol de la pel·lícula explica molt bé la transmutació d'un cop d'estat –aquest de veritat, amb armes i exèrcit– en una societat de factura nacional-socialista i, alhora, la durabilitat de la fórmula. Ressonen les paraules en la contemporaneïtat. El film mostra una discussió entre els homes d'acció –Millán Astray, ben retratat–, i un intel·lectual, Miguel de Unamuno, massaedulcorat. Hi veig l'acció militar al marge de la llei, amb la Legión Extranjera, i les ordres de Mola, que són l'embrió de l'acció directa i contundent contra tot oponent. Hi veig la raó dialèctica que s'hi oposa, que és capaç de reconèixer els errors. Matar enfront d'escriure i pensar. I hi guanya el matar. La pura bestiesa col·lectiva té l'origen en un jo que compren coses senzilles, fredes: cal fer durar una guerra, cal ser catòlic de res diari per viure bé i perpetuar-se. L'oblit de l'altre. Tot l'episodi ja l'havia llegit fa més de deu anys en un bell llibre. Subratlla cert detalls sobre l'ascendència ideològica del General Cabanelles, molt reveladors; el paper de la dona de Franco en el moment àlgid del discurs d'Unamuno. El cine a remolc dels llibres. Els llibres i els escriptors abolits pels homes d'acció. La força bruta triomfant i la raó dialèctica, oblidada. No és mala pel·lícula. Només la pot fer un xilè. Distància. Perspectiva. Anàlisi. Finor. Tristesia